

Recuperació de les dones en situació
de violència masclista de parella:
descripció i instrumentació

BCN

Recerca
aplicada

Resultats

Ajuntament de
Barcelona

Àrea
de Qualitat
de Vida,
Igualtat
i Esports

www.bcn.cat/qualitatdevida

En què ha consistit la recerca aplicada?

La recerca respon a una doble necessitat:

- ⇒ De precisió i sistematització dels coneixements sobre recuperació de les dones en situació de violència masclista de parella que abasti les múltiples dimensions d'aquest fenomen complex i llarg en el temps. Aquesta necessitat ha estat expressada tant en els fòrums professionals com en els d'investigació científica.
- ⇒ Disposar d'instruments per al diagnòstic de les dones, per a l'avaluació de la intervenció i per a la investigació sobre factors i processos bàsics de recuperació.

En conseqüència, la recerca es va plantejar amb els següents objectius:

- ⇒ Descriure el procés de recuperació de les dones en les seves diferents fases des d'una visió no victimista de les dones.
- ⇒ Proporcionar un model multidimensional d'avaluació sistemàtica del procés d'alliberament i recuperació de les dones.
- ⇒ Fiabilitzar i validar uns instruments de mesura de la recuperació que incorpori les dimensions psicològica, de salut i d'inclusió social.

Quins han estat els resultats de la recerca?

La recerca ens ofereix tres tipus de resultats:

Defineix en què consisteix el procés d'alliberament i recuperació psicosocial de les dones que viuen en situació de violència masclista de parella des d'una perspectiva psicosocial, de gènere i de procés.

L'alliberament i recuperació psicosocial de les dones en situació de violència de parella és un estat final en el qual la dona no rep cap tipus de violència en la relació de parella, ni dels familiars d'ell o d'altres persones properes a la dona, reconstrueix i controla la seva vida personal, social i familiar, gaudeix d'independència econòmica, d'inclusió social i d'un bon estat de salut física i mental, alhora que és capaç de detectar noves situacions de violència si tornen a aparèixer.

Defineix un model integral de fases d'alliberament i recuperació de les dones que viuen en situació de violència masclista de parella.

A partir de la integració de models precedents i de la contrastació empírica amb la veu de dones alliberades i recuperades de la violència masclista de parella es contemplen set fases: Vinculació, Resistència, conflicte i Ambivalència, Posada en qüestió, Confrontació i Ruptura, Manténir-se Lliure, i Reconstrucció del Futur en Llibertat.

El procés de recuperació i alliberament de la violència viscuda s'inicia amb la **Vinculació** a l'establir la relació d'atracció, amor i projecció de parella i/o família en que el balanç es decanta cap al creixement dels aspectes positius de la relació. Segueix la fase de **Resistència** a l'augment i instal·lació de la violència, en la que la dona es veu atrapada entre ocultacions, la salvaguarda de la seva integritat i la de la seva família i la confusió entre la insatisfacció i el restabliment de la bona relació anterior. Però aquesta insatisfacció segueix creixent, i en la següent fase, **Ambivalència**, el **conflicte** s'expressa amb exigències i esperances de canvi per a eliminar la violència. Però encara li falta recorregut en aquest procés d'alliberament i de recuperació.

La situació de violència continua i en la següent fase **Posada en qüestió** comença a identificar internament i externament la violència, s'apodera i revalora la relació de parella i el projecte vital. Quan aquesta fase pren consistència arribarà la següent, **Confrontació i Ruptura**, en que s'enfronta a l'abusador, rebutja la relació i prepara activament la seva supervivència autònoma. Després la dona entra en la fase **Mantenir-se lliure** en que lluita per la supervivència, per la seva seguretat i la dels seus fills i filles i cuida de la seva salut i de les relacions socials. En la darrera etapa, de **Reconstrucció del futur en llibertat**, la dona *dóna nous significats a la seva experiència, estableix nous projectes de vida i cuida les seqüeles de la violència en els seus fills i filles.*

Aquest model de fases permet aprofundir la comprensió d'aquest procés orientant l'exploració a fer, la valoració diagnòstica resultant i la intervenció a realitzar, contribuint de manera decisiva a una major eficàcia i qualitat de l'atenció proporcionada tant des dels serveis socials com de tots els serveis implicats en la lluita contra la violència masclista (salut, justícia, cossos policials, àmbit judicial, acompanyaments, etc.).

Aporta una bateria d'instruments que mesuren quatre dimensions: **Violència, Separació, Salut i Inclusió Social**. Diversos d'aquests instruments són de nova creació i suposen una innovació important en el camp de l'atenció a les dones que viuen violència masclista de parella. Altres són escales reduïdes i adaptades a la nostra realitat d'escales utilitzades a nivell internacional.

Aquests instruments ajuden a les persones professionals a objectivar les seves valoracions diagnòstiques inicials, de procés i de resultats, permeten igualment avaluar les intervencions i proporcionar informació útil en la presa de decisions tant en la gestió dels casos com en la definició de polítiques públiques.

>> Veure taula a la pàgina següent

Bateria multidimensional d'instruments d'avaluació per a l'alliberament i recuperació de les dones en situació de violència de parella

Dimensions	Subdimensions	
Violència	Violència actual	Psicològica Física Sexual Econòmica Substàncies tòxiques Assetjament directe Assetjament indirecte
	Violència passada	Psicològica Física Sexual Econòmica Assetjament directe Assetjament indirecte
Separació	Separació psicosocial	Reacció a la violència Control de la pròpia vida Valoració de la relació de parella
	Separació ficolegal	Grau de contacte
Salut	Salut psicològica	Ansietat i depressió Autoestima Estrès posttraumàtic Desesperança Diagnòstic psicopatològic
	Salut física	Seqüeles físiques Seqüeles sexuals i reproductives
Inclusió Social	Capital socioeconòmic	Nivell d'ingressos propis Nivell d'ocupació Precarietat d'ingressos propis Nivell d'estudis Accés autònom a l'habitatge
	Capital relacional	Suport social Ciutadania Participació
	Capital sociosanitari	Malalties i addiccions Accés al sistema sanitari Discapacitats físiques i trastorns mentals

Escala de violència de parella (EVPexP)

de *Neus Roca Cortés, Clara Porrúa García i Montserrat Yepes Baldó*

Escala de separació psicosocial de dones en violència de parella (SPS-VP v1c) de *Neus Roca Cortés, Clara Porrúa García, Montserrat Yepes Baldó i Núria Codina Mata*

Índex de separació fisicolegal de dones en violència de parella (SFL-VP)

de *Neus Roca Cortés i Soledad Ruiz Saiz*

HAD (versió curta per a VP). Escala reduïda per *Mireia Martínez Artola, Neus Roca Cortés i Montserrat Yepes Baldó* de l'**escala d'ansietat i depressió** d'*Anthony Zigmon i Philip Snaith*

AUTEST- SPS (versió curta per a VP). Escala reduïda per *Neus Roca Cortés, Mireia Martínez Artola i Clara Porrúa García*, de l'**escala d'autoestima** de *Marshall Rosenberg*

EPT (versió curta per a VP). Escala reduïda per *Mireia Martínez Artola, Neus Roca Cortés i Montse Yepes Baldó* de l'**escala de trauma** de *Jonhatan Davidson*

EDESP (versió curta per a VP). Escala reduïda i adaptada per *Mireia Martínez Artola, Neus Roca Cortés i Soledad Ruiz Saiz* de l'**escala de desesperança** de *Martha Còrdova, José C. Rosales i Luz Eguiluz*

Registre de diagnòstic psicopatològic i addiccions (DIAG PSICOPAT-ADD), de *Neus Roca Cortés*

Índex de salut física en dones en violència de parella (ISF-VP), de *Mireia Martínez Artola i Neus Roca Cortés*

Índex d'inclusió social de dones en situació de violència de parella (índex INCLS-VP), de *Neus Roca Cortés*

Escala de suport social per a dones en situació de violència de parella (ESS-VP), de *Clara Porrúa García, Neus Roca Cortés i Soledad Ruiz Saiz*

Qui hi ha estat implicat?

L'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports de l'Ajuntament de Barcelona, en el marc del Pla de gestió del coneixement prioritza i promou projectes de col·laboració estable amb les universitats amb finalitat científica, i específicament recerques aplicades en temes d'interès estratègic per l'Ajuntament de Barcelona.

La Direcció del Programa Dona prioritza i promou en els seus serveis la recerca aplicada com una eina bàsica en tot procés de millora contínua tant del coneixement i comprensió del fenomen de la violència masclista, com de la qualitat i eficàcia de la intervenció des dels serveis socials públics implicats.

L'Equip d'Atenció a les Dones (EAD) és un servei municipal ambulatori d'atenció específica a les dones, i els seus fills i filles, que viuen violència masclista. Des del gener de 2014 s'ha transformat en el Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA).

Fundació Salut i Comunitat en tant que entitat gestora de l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD) i actual SARA.

Direcció de la recerca:

⇒ Dra. Neus Roca Cortés del Grup de Recerca Consolidat PSICOso de la Universitat de Barcelona

El agents implicats són:

- ⇒ Direcció i professionals de l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD)
- ⇒ Fundació Salut i Comunitat
- ⇒ Direcció del Programa Dona de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports
- ⇒ Grup de Recerca de la Línia GGC -Gènere, Grups i Canvi psicosocial- del Grup Consolidat PSICOsao de la Universitat de Barcelona

Recuperació de les dones en situació de violència masclista de parella: descripció i instrumentació

Resultats

Abril de 2014

*Àrea de Qualitat de
Vida, Igualtat i Esports*